

היורדים רוצים הביתה

מאות אלפי ישראלים חיים ברחבי העולם — ממנוס בירת אמזונס אשר בברזיל, עד למרכז האמריקני קוט, פנמה, אלסקה בצפון וחוג'קונג, וכלה ביפן במזרח.

מקומות יותר מאוכלסים בישראלים הם ארצות הברית, קנדה, אמריקה הדרומית והמרכזית, ארצות איי רופה, אפריקה, אסיה ואוסטרליה. אין כימעט מקום בעולם שאין בו ישראלים. הם היו, מתו ונקברו בחו"ל, הולידו ילדים וערכו בני-מיצווה, חיתנו את ילדיהם והנהו מהנכדים. שמחו בבניחות ובהישג ישראל, ובכו על כישלונות ואסונות בישראל. הישראלים וצאצאיהם השתרשו בחו"ל, איש-איש וגורלו: במדע, בכלכלה, במיט"ר, בתעשייה, בעלי מיקצועות חופשיים, בתרבות ובאמנות במולדתם המאומצת.

בעולם הגדול נהוג שכל מדינה משתדלת, שאזרחיה שהיגרו מעבר-ים לא ינתקו את הקשר הרוחני למולדת האם, יתמידו בביקורי-מולדת, וימשיכו באורח החיים, בשפה ובמנהגים של המולדת הישנה.

והנה, שעה שמדינות אחרות מקילות על ביקור ריחם של תושביהם-לשעבר, הרי התנהגות מדינת ישראל לעצמה בקשיים שאין להם כל הצדקה, ואינם קיימים היום אפילו במדינות נחשלות. בזמן שישראל מבודדת בעולם ומושפלת באו"ם, הפקידים בירושלים מרשים לעצמם להמאס ולהרחיק יותר ויותר את הישראלים ברחבי העולם, מהקשר הרופף שעדיין מרתק אותם ליש-ראל. נראה שדולר התיירות של הישראלים איננו רצוי בישראל.

יחס זה מתבטא בכך שישראלי הבא לביקור-מ"ר לדת, עם דרכון ישראלי, חייב להפסיד הרבה שעות יקרות מחופשתו הקצרה בריצה למשרדים שונים ובין פקידים משונים. במקום לקבל אישור, פטור ממס נסיעות ביריב, בשרה-התעופה, עת התייר מגיע, חייב הוא לבזבז חצי יום בתור בבניין כל-בו, "שלום", אחרי-כך מתחילות הריצות הקשורות בפטור משירות צבאי.

איך אפשר לחייב ישראלי החי באופן קבוע בחו"ל, בשירות צבאי?

וענין התיירות הכפולה: חוקי ישראל קובעים, שמי שהיה פעם אזרח ישראלי ולא ויתר על אזרחותו, חייב אפילו בביקור בישראל להשתמש בדרכונו הישראלי ולא בזה של מולדתו החדשה המאומצת. מדוע?

שמעתי מאות תלונות על ישראלים שביקרו או שרצו לבקר בישראל, ושינו את דעתם. כמו, למשל, מי שפחת א.ב., שמונה שנים בקנדה. הן כעת בן תשע-עשרה, לומד באוניברסיטה. בחופשת הלימודים שלו רצה לבקר עם מי שפחתו בישראל, אבל הם פחדו שיגייסו את הבן. במקום לישראל, נסעו להוואי. ד.א. בא עם הוריו לקנדה כשהיה בן שש. כיום הוא בן עשרים ושש, בוגר אוניברסיטה ופקיד בישראל. היות שכל עוד הוא תושב קנדה, אינו מבקר בישראל, היות שכל עוד הוא תושב קנדה של קנדה, אינו מבין מדוע עליו לשרת בצה"ל. אולי לא פטריוטי, אבל זוהי המציאות. זכותו של כל אדם לבחור לו את מקום-מגוריו.

שה. חי בקנדה המשיערה שנה. שני ילדיו נולדו בקנדה. רצונו לבקר בישראל עם מי שפחתו, והקונסוליה הישראלית דורשת שירשום את ילדיו בדרכון הישראלי שלו. הוא הסביר להם שאשתו וילדיו נולדו בקנדה והם בעלי דרכונים קנדיים. הקונסוליה לא ויתרה. שה. ויתר על ביקור מי שפחתו בישראל, ונסע לאירופה.

א.ג. יהודי בן שישים, פקיד בכיר במוסד יהודי מקומי. מ-1950 עד 1952 חי בישראל, ליד אירופה, טיפן לקונסוליה הישראלית והודיע להם שיש לו דר-

כון קנדי, אבל פעם חי שנתיים בישראל. הודיעו לו שעליו להצטייד בדרכון ישראלי. הוא ביטל את בני-קורו בישראל.

הגורע שביורדים שווה למדינת ישראל יותר מהטוב שבעולמים. יש יהודים שלא יסכימו איתי, אבל זוהי דעתי. היורד שהיה פעם ישראלי שולט בשפה, ומכיר את המנטאליות הישראלית. יש לו הרגשה בלב, והוא אוהב את ישראל שבה הוא חונך. לעומתו, עולה חדש, הכל זר לו: המנטאליות, הסביבה. אין הוא יכול לאהוב דבר שאיננו מבין. והיורדה נמשכת.

נפסיק להיות באשלות: אם במשך 28 שנים לקיים המדינה אין לנו שישה מיליון יהודים בישראל, הרי בסוף המאה הנוכחית יחיו בישראל שלושה מיליון יהודים, וברחבי העולם יחיו שלושה מיליון ישראלים-לשעבר וצאצאיהם.

הוועדה לקליטת ישראלים חוזרים החליטה להעי' ניש את אזרחיה בחו"ל, מפני שיותר מדי טוב להם שם והם חיים בתנאים יותר משובחים מאשר אחיהם במולדת! או שממשלת ישראל אינה מעוניינת בתר-שביה-לשעבר, שבינתיים חיו בחו"ל ונפתחו להם העיניים. הם קלטו אופקים חדשים, ורגילים לאורח-חיים נורמלי.

קנדי החוזר לקנדה אחרי חמש שנות שהיה בעו-לם, דינו כדון מהגור, עולה חדש. כל צרכי ביתו, אבי-זרים חשמליים, כולל מכונות, סירת-מנוע וכו', פטורים מכל מס שהוא.

ייתנו כל התקלות והמענקים לישראלים החוזרים להשתקע בישראל, לא רק ליורדים-ישראלים חוזרים, החיוניים למדינה, אלא לכל ישראלי. ייתנו לכולם סיוע מיוחד, זכויות-יתר, פטור מלא ממס ומס-קנייה, כולל אביזרים חשמליים ומכונות.

מיהו ישראלי בחו"ל? זה הנושא דרכון ישראלי ומדבר עברית בבית. אבל העיקר היא ההרגשה שבלב. ישראלי בא בערב לביתו אחרי העבודה, מחפש בטל-וויזיה כל תמונה מישראל, קורא בעיתון כל חומר על ישראל, לומד על כישלונות ישראל, ונחנה מהישיגיה. אין חשיבות לזמן שהותו של היורד בישראל וכמה שנים היה תושב בה. כפי שאמרת, העיקר הוא הרגש שבלב. מה הזכויות שמדינת ישראל מעניקה לאזרחיה ותר-שביה לשעבר? שום זכויות. אפילו לא זכות בוחר, אם כי מחייבים אותו להחזיק דרכון בתוקף, למיקרה של ביקור בישראל. כשישראלי בא לקונסוליה ישראלית ומצפה להבנה וחמימות, מסתכלים עליו כמו על אחד שנכשל. נסבל, במיקרה הטוב ביותר — הצ'יבווג, במיקרה הגרוע.

כל ישראלי הוא שגריר-זוטא. גם לישראלים בעולם יש ידעה על המתרחש במיזרח-התיכון. אופק המחשבה שלהם התרחב במשך השנים בעולם הגדול. הם מתווכים חים בחום עם בני המקום באשר הם שם, ומסבירים את השקפתם לגבי בעיות המיזרח-התיכון. בזמן האחר-רון אנחנו שומעים עקבות של זרים לא עיומות ביותר, כגון: "גבללכם, הישראלים, כל הצרות הכלכליות בעו-לם. בגללכם אנחנו משלמים יותר בעד כל גלון דלק למכונות, ואנחנו רוצים בנזון ולא ישראל."

רק דבר אחד רוצים הפטריוטים מאיתנו — כסף... לתרומות אנהנו טובים. יחד עם כל היהודים המקו-מיים אנחנו מקבלים הודעות לתרום לקרן ביטחון, חירום, לקנות איגרות-חוב של מדינת ישראל. ומעט הישראלים שהתעוררו בעולם, זוכים אפילו לחיוך מהקונסול, בזכות כספם. מזונחים ומנודים עליידי נציגי ישראל, קיימים

קרוב למיליון ישראלים ברחבי העולם. במקום לרתום כוח עצום זה לתועלת המדינה, מרחיקים אותם. המדינה קובעת כי מיספר היורדים מאז קום המדינה הוא רבע מיליון, מסיבות מובנות ניתן המיספר הנמוך הזה לפירטום, אבל מיספר זה רחוק מאד מהמציאות.

די שהקונסוליה הישראלית תגלה את מיספר הישראליים הרשומים בכל קונסוליה, ונקחו בחשבון: (א) הרבה מי שפחתו ישראלים בודדים יצאו לחו"ל כי תיירים ושליחים, וכך הם מופיעים בסטטיסטיקה, ואחרי-כך סידרו ניירות-קבע כמהגרים; הרווקים שהתי-חננו עם גנות המקום, בעלי-מיקצוע ובעלי-קשרים. (ב) מסיבות מובנות, ישראל משתדלת תמיד לחקטין את מיספר היורדים הרישמי. (ג) הריבוי הטבעי של היור-דים, והירידה המתמדת.

הישראלים בעולם הגדול הם כוח, הם חומר אנושי טוב ובעלי עמדות שונות. הם תורמים למדע, לכלכלה, תעשייה, חינוך, מיסחר ואמנות במולדתם החדשה-המאומצת.

האם יש טעם לחיים בחוץ-לארץ מבחינה רוחנית? אייעץ זאת למתכוננים להגר מישראל. אין אדם יכול לברוח מעצמו. אותן העניות בכל מקום. אתה באת אליהם — תסתגל או תסתגר, תבנה לך את הארץ הקטן שלך או, אם נשבר לך, תחליט לחזור לישראל — תחזור כמו מיסכן. בכל העולם עוזבים אנשים את המולדת והולכים לחפש גורל יותר טוב מעבר לים, בכר. האדם חי בתיקוה שבמקום אחר גדול יותר, עשיר יותר, יצליח יותר. זוהי הפילוסופיה של המהגר.

בחגיגות הסופרמרקט בקנדה וארצות-הברית אפשר למצוא מיצרכי-מזון ישראליים, כגון תפוזי יפו, מיצרכי "אוסם", שקולד, מרקים וכו'. איש לא טרח לשלוח חוץ לישראלים בעולם שיתמידו בקניית תוצרת ישראל כדי להגדיל את הייצוא הישראלי, כי ייצוא זה הוא עורק-החיים בכל מאון כלכלי ממלכתי.

נלמד מהאיטלקים. ברומא נערך לפני זמן-מה קונגרס של מהגרים איטלקיים מכל קצווי העולם, הם דנו: (1) על ביטול השירות הצבאי לאיטלקים החיים מחוץ לאיטליה; (2) חינוך; (3) עמלה יותר נמוכה של בנקים איטלקיים הפורטים צ'קים, בדולרים, פנסיות ומתנות השלחים מהחוץ; (4) נתנות כפולה, והזכות לכל אי-טלקי לבקר באיטליה עם כל דרכון שהוא; (5) שום הט-רות וביזבוז זמן של מכס ומחלקת-ההגירה לאיטלקים הבאים לביקור; (6) תושב חוזר אחרי חמש שנים בחו"ל זכאי לכל הזכויות.

מדוע אי-אפשר לערוך קונגרס של ישראלים שהיגרו לחו"ל? הרי אנחנו חושבים את עצמנו יותר חכמים מכולם.

השנים חולפות, וכולנו מזדקנים. יש ילדים של יש-ראלים שגדלו בחו"ל ולא ידעו את ישראל. כמה מהם ייכרתו מאיתנו בעתיד הקרוב? איפה חתיתם שלנו, המתימרים להיות הקונסולים של אלוהים? למי הם דואגים?

יש יורדים שנשמתם תהיה תמיד שייכת למולדתם הישנה. כל העולם הוא ביתם, אבל המולדת היא בן-דמם. הם נסעו מעבר-ים להיטיב את מצבם הכל-כלי, וכשהיה להם די כסף הם יחזרו, אבל הם רוי-צים לחזור בכבוד.

אסיים בדרישה לממשלת ישראל. אם אתם מעוניי-נים בישראלים הגרים בחו"ל שישתקעו בארץ-ישראל, הנעימו את ביקורי-המולדת שלהם, שחן גם נסיעות-גישוש להיבנות מחדש, עיזרו להם להשתרש שוב במו-לדת — בכבוד.

שרגא זקן. אונטריו, קנדה

קצת ביקורת קונסטרקטיבית

הנני קורא ותיק של שבועונכם, ותומך נלהב בגי-שתיכם למיתרון הסיכסוך הישראלי-ערבי. אני מעריך מאד את אומץ-ליבכם בכל הקשור בפרשיות של שחי-תות לכלכלית ומסרית. אך עם כל זאת, יש לי ביקורת על גישתכם העיתונאית, ועל סיגנון מסויים שהשתלט על העיתון. אני מקווה שעיתון, הרגיל בטמיהות על-השכם, לא יתנגד לקצת, בביקורת קונסטרקטיבית, ושחערותו יתלקחנה לתשומת-ליבכם.

נראה לי, שבעת האחרונה עיתונכם מכוון לקבוצה מסויימת, או למעמד מסויים של אנשים בארץ, והפך להיות כלי-ביטויים. מדורכים אנשים ורחל מרחלת אופמים הילה של סגידה לסוג מסויים של אנשים, הרוי-צים לראות את שמים מופיע בעיתון לעיתים תכופות. הבריחות והאנקדוטות הנקשרות עם שמים הינו, בדרך-כלל, על רמה נמוכה מאד ואינן מעלות חיוך או הערכה חיונית.

אם תשימו לב, תיווכחו שפולחן-אישיות זה מת-רכז בדרך-כלל סביב אנשים שמיקצועם הוא טייס, דיילות, או בעלות על מסעדות ומועדונים. במאמץ לא רב יצאתם, מעמד עליון, חדש, והוספתם לו זוהר מופקע. ואחרי-כך אתם המהימם מדוע, קשה לתאר אובייקט מתאים לשינאה חמונית יותר מאשר הטיי-סיים... או מדוע... הטייסיים מעוררים קינאה כללית."

שונים בגוף המאמר, או ליד תמונות. שמות-תואר אלה, שהינם סובייקטיביים ומתייחסים לתכונות מיסיות מסויימות, בוודאי העלו כבר את חמתן של חברות חליגה לשיחרור האשה, או כל אשה אחרת המכבדת את עצמה.

מדוע כל אשה צריכה להיות, "יפהיפה בלונדית בעלת גוף משגע", "המתנדבת היפה שמכרה בדוכן עבודות-היד", "אחת היפות במתנדבות", "השחקנית היפה והכישורנית", "היפה, דיילת-לשעבר, וכו'?" האם יש להניח שמה שהופיעה בעיתונכם ולא זכתה בן-כתירים אלה איננה יפה או כישורנית?

ומה עם הסגידה לתופעות אחרות, שהינן חלק מהווי-החיים של אותה, "עלית חברתית" שיצרתם? קחו, למשל, את "אורגיות לפורים" במדור רחל מרחלת. סיגנון-הזיונות רווי הרצה לתופעה ולגיבורים, ויש להניח שבעתיד הקרוב תוכלו לטפוח על שיכמכם הקו-לקטיבי, ולומר שתרמתם משהו להרחבת האופקים של אותם צרי-אופק הנחשבים על-ידיכם כפרובינציאליים. אם בצדונכם לחיחשבים אנשי-מיקצוע רציניים, רצוי שתעלו מחדש על הפסים, ותשנו את סיגונכם המכוון לקבוצה מסויימת, "אכסלקלוסיבית" שיצרתם, ותתרכ-זו בניינים שיש לתקנם, "בלי מורא, בלי משוא-פנים".

עודד בורובסקי, מרצה. אוניברסיטת ג'יסיגאן, אן ארכר, ארה"ב

תוספת מיוחדת אחרת היא זו של שמות-תואר